

Evenwichtskunst

AOV-ers in de mangel van de
narrige burger, twijfelend bestuur
en het algemeen belang bij
veiligheidsbesluitvorming

Het is niet best

En dat ligt aan iedereen, ook aan het RIVM, maar natuurlijk het meest aan de domme burger

- U weet het allemaal: ooit waren ongevallen een ‘act of god’, daarna geloofden de liberalen dat het persoonlijke fouten waren, maar sinds de zestiger jaren zijn ongevallen het bewijs van het falen van preventie – we zijn van een schuldcultuur naar een risicocultuur gegaan.
- Nu kijken we allemaal naar de overheid, die is zelfs verantwoordelijk voor het de preventie van onzekere risico’s – het voorzorgsprincipe.
- Een van de gevolgen is dat slachtoffers van grote incidenten meer ‘rechten’ hebben dan slachtoffers van ‘gewone’ auto-ongevallen.

- Veiligheidsbeleid is nu
  - Ondoorzichtig – we kennen de kosten en baten van ons beleid niet.
  - Onevenwichtig – we zetten geld niet op de meest zinvolle plaats in
  - Onrechtvaardig – je kunt maar beter een rampslachtoffer zijn of door een industrieel risico worden bedreigd
  - Onuitvoerbaar – het beleid is papier en symboliek dus diegenen die echt er mee moeten werken hebben niets in handen

- Wetenschappers, adviseurs en politici wijzen allen graag naar de moderne burger die niet met risico's kan omgaan – we hebben immers honger voor angst ingeruild
- En het meest wordt de moderne burger geacht bang te zijn voor onvrijwillige risico's
- Zeker als het risico technologisch is, onzichtbaar is, je bij de genen grijpt, etc
- Dus het ligt aan de burger dat politici zich zo akelig irrationeel gedragen...

- De deskundige heeft de oogkleppen op van zijn professie
- De deskundige is steeds meer activist geworden

- De bestuurder kon tot voor kort denken: dan maar wat extra geld om het gedoe af te kopen
- De bestuurder is van regent angsthaas geworden ... symboliek in plaats van helder taal ... soms vlucht in fragmentatie openbaar bestuur

(bekende bestuurskundige wet: samenwerken is vrijwel onmogelijk, daarom je gaat er over of je gaat er niet over)

- Jurisprudentie verschuift steeds meer in het voordeel van de onnadenkenden en in het nadeel van de overheid als almachtige boeman.
- Van ‘eigen schuld dikke bult’ via het Kelderluikarrest (1965) tot het Jetblast-arrest (2004): ‘de mate van waarschijnlijkheid waarmee verwacht kan worden dat de ander niet de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid zal betrachten’.
- Van ‘ieder zijn eigen schade’ via Öneriyildiz-arrest (2005) van EHRM ‘toezichthouders zijn aansprakelijk als zij van een overtreding weten’ tot arrest Hof Amsterdam: ‘onbekendheid van het gevaar komt op grond van de wet voor risico van het Waterschap.’

- De moderne ambtenaar is angstig geworden ... ook voor het hachje van zijn baas
- Ambtenaren adviseren vanuit één belang

(bekende bestuurskundige wet: adviseurs adviseren vanuit hun organisatiebelang...daarom moeten adviseurs altijd in dienst zijn van de beslisser)

- Natuurlijk zijn de externe veiligheidsprofessionals voor meer externe veiligheid en halen daarmee gemakkelijk de media
- Ambtenaren adviseren voorzichtig om de 'oriënterende waarde' als norm strak te hanteren
- Zodat externe adviseurs 'strak' rekenen om de norm te halen tegen nog steeds een forse investering
- De bestuurders sluit daar 'maar' zoveel mogelijk bij aan
- Toch zijn direct betrokken niet tevreden en komt er een rechtszaak over o.a. externe veiligheid die altijd weer kielekiele is.

Er is hoop

Quid pro quo werkt voor de slimme narrige
burger

- De geschiedenis leert dat gepercipieerd onpopulaire maatregelen een politicus populair kunnen maken
- Een klein voorbeeld, de nogal extreme Pim Fortuyn werd populair ondanks zijn argumentatie voor een 'general pardon' voor asielzoekers in Nederland. Dit standpunt werd tot dan toe als extreem links beschouwd...

- Na jarenlange burgerlijke strijd tegen Van der Anker in Son en Breugel ondanks symbolische beloften van veiligheid...
- ...maakte de bestuurlijke 'belofte' van onveiligheid aan de maatschappelijke onrust een einde
- Nu ja, aan verreweg de meeste dan

- Interviews met 800 metro-gebruikers in Amsterdam
- Klassieke vragen krijgen klassieke antwoorden....
- Verrassende vragen krijgen verrassende antwoorden...

- Centraal staat het volgende nieuwe inzicht in de omgang van burgers met risico's: 'als je ons vraagt wat we willen dan vertellen we wat we willen ... Maar dat is niet wat we van jou bestuurder verwachten dat je doet. En als je dat lastig vindt dan had je maar een vak moet leren in plaats van bestuurder te worden.'
- Er is een verschil tussen risico-acceptatie en risicoperceptie
- En, acceptatie krijg je niet niet door communicatie, die koop je. En daar is niets mis mee.

- Bestuurders kunnen (mits transparant) besturen
- Adviseurs en deskundigen kunnen (en moeten) het algemeen belang als uitgangspunt nemen
- Het algemeen belang vergt afweging van de verschillende risico's (dus niet alleen externe veiligheid)
- Transparantie vooraf vermindert de kans op afwijzende rechtspraak vooraf en claims achteraf

- Lambrasse: geïnformeerde burgers nemen graag extra risico
- Bergermeer gasopslag: quid pro quo werkt en de rechtspraak accepteert bestuurlijke afwegingen over het groepsrisico (als ze maar gemaakt worden)

- Ga uit van volledig transparant bestuur
- Beslis op basis van evenwichtigheid (kosten-baten-analyses helpen)
- Accepteer eventuele kleine restrisico's openlijk en democratisch (communiceer gevaar, geen kleine kans)
- Geef geïnformeerde burgers de mogelijkheid om vrijwillig extra risico te nemen